



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque**

De Sacramentis

**Pallavicino, Sforza**

**Romæ, 1650**

Cap. 13. An Sacramenta vetera causauerint gratiam, & quomodo.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38948**

De Sacramen. Cap. XII. 229  
vt ait S. Thomas loco citato,  
& vt infrà probabimus, contu-  
lisse gratiam ex opere operā-  
tis, & dependenter à merito  
ipsius ministri. Item Indulgen-  
tiæ, & sacrificium profunt ex  
opere operato, quia profunt  
dependenter ab applicatione  
quæ potest esse non bona.

C A P V T. XIII.

*An Sacramenta vetera causa-  
rent gratiam, & quomodo.*

147 **T**ota difficultas in  
hac quæstione est  
super conciliandis testimonijs  
scripturæ, & Patrum. Nam ex  
vna parte cum in primitiua  
Ecclesia Iudæi ad fidem con-  
uerſi vellent retinere ritus Iu-  
dæi

daicos, ac præsertim circumci-  
sionem, quasi necessariam ad  
salutem; & ex hoc capite  
arrogarent sibi quamdã præ-  
eminentiã supra conuersos ex  
Gentilitate, acriter contra  
hunc errorem Paulus inuehi-  
tur tum *ad Romanos* 3. & 4.  
tum *prima*, *ad Corinib.* 7. *ad*  
*Galatas* 4. *ad Coloss.* 2. *ad*  
*Heb.* 2. 9. et 10. Docet ibi Apo-  
stolus in summa, ritus illos nõ  
fuisse nisi figuram gratiæ cõ-  
ferendæ in nouo testamento.  
Cæterùm, Hebreos ante Chri-  
stum nõ fuisse iustificatos per  
illos ritus, neque per obseruã-  
tiam legis Iudaicæ, sed per fi-  
dem. Sic Abraham fuisse iu-  
ustificatum non per circumci-  
sionem, sed antea, quia *credi-*  
*dit Deo, & reputatum est ei ad*  
*iu-*

De Sacramen. Cap. XIII. 231  
*iustitiam*. Adeoque, veros  
Abrahamitas esse eos qui sunt  
successores Abrahamæ ( qui di-  
ctus est *Pater credentium* ) se-  
cundum spiritum, non secun-  
dum carnem, ac proinde non  
magis Iudæos quàm cæteros  
in Christum credentes. Ex  
quibus concludit, ritus illos,  
ac nominatim Circumcisionē  
non esse amplius seruandos, vt  
potè qui erant meræ figuræ, &  
vmbrae Christi, & nouæ legis  
futuræ, ac propterea his ad-  
uenientibus iam cessasse.

148 Ex hac Pauli doctri-  
na manauit hæc persuasio in  
Ecclesia, Sacramenta veteris  
legis non fuisse causas gratiæ,  
sed tantum signa; quod pari-  
ter docet Concilium Floren-  
tinum in *instructione ad Ar-  
minos,* Ex

149 Ex alia parte cū  
 Pelagius negaret peccatum  
 originale, & Augustinus co-  
 naretur eum conuincere non  
 tantum dictis noui testamen-  
 ti, sed etiam veteris; inter cæ-  
 tera vsus est illo Genesis 17.  
 vbi cū interpret noster le-  
 gat: *masculus cuius præputij ca-  
 ro circumcisa non fuerit, delebi-  
 tur anima illius de populo suo*  
 tunc secundum versionē 70.  
 post vocem *caro* addebantur  
 hæc verba, *octauo die*. Cum  
 ergo Deus, secundum illam le-  
 ctionem, videretur interminatus  
 poenam paruulis incircū-  
 cisis, & hæc non conueniret  
 omissioni circumcisionis, vt  
 potè quæ omissio non erat eis  
 voluntaria, debuit esse poena  
 peccati originalis, à quo non  
 nisi

nisi per circumcisionem eximerentur. Proinde putauit Augustinus, circumcisionem fuisse remedium peccati originalis.

150 Hæc sententia, licet nitatur fundamēto valde dubio tum quia nostra Vulgata aliter legit, tum quia etiam emendatior Versio 70. edita iussu Sixti V. diuersa est, tum quia illa eadem verba recipiūt alium sensum, vt fatetur Augustinus in libris *de Ciuitate* magnam tamen habet auctoritatem ex ipso nomine Augustini, cui deinde adstipulati sunt Gregorius, Bernardus, & Innocētius in Cap. *Maiores de baptismo*. Quin etiam cū videretur incongruum diuinæ bonitati permittere, vt foemel-  
læ

læ omnes etiam Iudæorum ,  
 & Infantes quicumque extrâ  
 populum Iudæum carerent  
 remedio peccati originalis ,  
 sensit idem Augustinus, fuisse  
 aliquod Sacramentum in le-  
 ge Naturæ per quod pueri iu-  
 stificarentur, quamquam no-  
 bis ignotum; cui sententiæ ad-  
 hæserunt multi Patres , &  
 omnes ferè Scholastici, quam-  
 vis in eo explicando sint va-  
 rij. His positis , cum pecca-  
 tum non deleatur , nisi per  
 gratiam , videntur & circum-  
 cisio, & vetus illud Sacramen-  
 tum legis naturæ non fuisse  
 merû signum , sed causa gra-  
 tiæ .

ISI Nec soluitur difficultas  
 si dicatur, ea nō fuisse phycas  
 causas gratiæ vt nostra , sed  
 me-

meras causas morales; Primò  
quia per hoc non saluatur  
quod ponit Paulus, & cum  
eo veteres Patres, & S. Thom.  
quòd non circumcisio, sed  
fides iustificaret; nam etiam  
ipsa fides parentum, cui tri-  
buitur id quod negatur cir-  
cumcisioni, non erat causa  
physica, sed moralis iustifi-  
cationis. Secundò, quia Pau-  
lùs contemnit Sacramenta  
illa vt egena, inania, infir-  
ma, & meras vmbas, hunc  
autem contemptum nō me-  
rentur in æstimatione huma-  
na causæ morales, presertim  
infallibiles, alicuius magni bo-  
ni. Et ideò licèt arbor ex. g.  
sit causa physica pomi, & mo-  
neta sit causa tantùm moralis  
eiusdem, in æstimatione tamen  
hu-



humana non minoris fit moneta, quam arbor: ac propterea idem inuicem commutantur in contractibus. Medium quippe sumit totum pretium, & ex bonitate finis, & ex facilitate, atque infallibilitate illa causandi, non autem ex modo physico, vel morali.

152 Alij dicunt; vetera Sacramenta non fuisse causas ne morales quidem, sed meras conditiones. At hoc ipsum, & difficile explicatur, secundum principia eorum qui videntur hac responsione, cum omne Sacramentum sit signum exhibitum à Deo, ac proinde promissio Dei de effectu infallibili ipsius, Tū verò quia quidquid de hoc sit, si erant media infallibilia ad consequendam

dam

dam gratiam, quomodocumque id haberent, nō merebantur contemni vt egena, & vacua, & meræ vmbrae, sicut cōtemnuntur à Paulo. Nam etiā Intelligentia dum mouet Cœlum, ponit meram conditionem, hoc est applicationem agentis ad passum in ordine ad effectus phisicos, & idem faciunt plures artifices; nec tamen ideò contemnuntur, sed habentur in magno pretio.

153 Censent alij, circumcissionem non comprehendere nomine Sacramentorum legis veteris à Florentino; quippe quæ instituta fuit, & Abrahamo iniuncta, ante legem. Sed hoc facile refellitur, nam doctrina Concil. Flor. desumpta est ex doctrina Pauli, qui  
de

de circumcissione præsertim loquitur ; & Hæbreos reprehendit de ea superbientes, & volentes eius vsum retinere. Et cum hæc fuerit instituta pro sola familia Abrahamæ, non videtur pertinuisse ad legem naturæ vti omnibus communem. Sanè Paulus *ad Corinthios* ait, *circumcissio nihil est, & ad Hæbreos secundo de ea loquitur dum ait. Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem, & inutilitatem.*

154. Quidam viri docti putant circumcissionem iustificasse, non quatenus primò fuit à Deo instituta, erat enim signum foederis inter Deum, & familiam Abrahamæ cui promittebatur possessio Terræ Canaam, sed ex eo quod Iudæi

dæi eam deputauerint pro illa  
actione externa, per quam  
protestarentur fidem ad iusti-  
ficandos pueros in Sacramēto  
legis naturæ. Quare, inquit,  
circumcisio formaliter accep-  
ta non iustificabat; materiali-  
ter accepta iustificabat; & per  
hanc distinctionem concilian-  
tur dicta Patrum. Sed hoc  
ex multis improbatur. Primò  
quæ id non saluat sententiam  
Augustini, ex cuius auctorita-  
te ea manauit ad cæteros Pa-  
tres. Augustinus enim ex cita-  
tis verbis Scripturæ colligit id  
fuisse ex institutione diuina,  
cui etiam concinit Innocen-  
tius in dicto cap. *Maiores*. Se-  
cundò quia de hac humana,  
& legitima deputatione facta  
ab Hebræis nullum verbum  
habe-

habetur neque in Scriptura, neque in Philone aut Iosepho accuratissimis rerum Iudaicarum narratoribus. Tertio quia quomocumque circumcisio fuisset requisita ad iustificandum vel ut circumcisio, vel ut actio protestatiua fidei, non potuissent dicere S. Paulus, & ex eo alij Patres, & S. Thomas, iustificationem non fuisse ex circumcissione, sed ex fide. Quemadmodum nemo dicet gratiam in matrimonio non haberi ex verbis, sed ex consensu, quamuis & verba adhibeantur, ut signa consensus, & loco verborum possint adhiberi alia signa consensus, ita ut verba non sint necessaria quatenus formaliter verba.

155 Necesse est igitur ex  
yna

*De Sacramen. Cap. XIII. 241*

vna parte asserere, ne circūcī-  
sionem quidē vllō modo fuisse  
vtilē ad iustificandū, ex alia  
parte eam fuisse remedium  
peccati, quæ duo videntur  
pugnantia. Vtrumque tamen  
defenditur, si dicamus, iustifi-  
cationem puerorum fuisse af-  
fixam à Deo illi merito, quod  
exercebatur à ministro in vo-  
luntate executiua protestandi  
fidem hic & nunc per circū-  
cisionem: quæ voluntas exe-  
cutiua habet modum tēdendi  
diuersum à voluntate eiusdē  
obiecti tanquam absentis. Et  
ideò meritū boni operis quod  
exequimur, est semper maius  
ac diuersæ rationis, quàm bo-  
ni operis quod proponimus,  
vel desideramus. Et verò, re-  
quisitam fuisse fidem superna-

L tura-

turalem ad iustificationem in circumcissione obtinendam, colligitur tum ex Paulo, qui totum tribuit fidei, tum ex D. Thoma suprà citato, & infrà citando, qui ait, in circumcissione collatam esse gratiam ex opere operante & ex merito de congruo.

156 Hoc posito, ex vna parte verum est, circumcissionem fuisse remedium peccati originalis, sicuti dicimus elemosynas, psalmodias, &c. esse remedia ad acquirendam vitã æternam, licèt totum meritũ situm sit in interiori actu: quia illa volitio interior executiua accipitur in communi sermone per modũ vnus cū actione externa ad quam ipsa ordinatur, & à qua non potest sepa-

pa-

parari. Ex alia parte verum  
erit dicere, Iudæos non fuisse  
iustificatos per circumcisiōē  
sed per fidem, quia totum me-  
ritum erat in illo actu fidei, in  
qua, vt ait S. Thomas 3. p.  
quest. 62. ar. 6. Christus existe-  
bat intentionaliter; & per eam  
existentiam causabat gra-  
tiam, quam postea potuit  
causare per existentiam physi-  
cam, & realem. Sicut verum  
est dicere, totū meritum elee-  
mosynæ, vel ieiunij, &c. esse  
non in exteriori actione, sed  
in interiori pietate, & charita-  
te. Et hoc modo explicatur in-  
numeri Patres dicentes circū-  
cisiōem nihil contulisse ad  
iustitiam, sed fuisse merum  
signum populi Hebræi, & fi-  
guram nostri baptismatis fu-



turi: idque probant, quia alioquin foeminae omnes, ac praesertim Sara, Rebecca, & aliae sanctissimae, non debuissent carere hoc munere. Nemp̄ id totum verificatur, quia circumcisio ex se erat merum signum, illa verò protestatio interior poterat in foeminis, & in masculis extra familiam Abrahæ, pro quibus à Deo non erat praescripta circumcisio, versari circa alias actiones.

157 Item optimè explicatur quomodo Paulus vocauerit circumcisionem planè inutilem, & nihil, quod videtur non posse dici de illis actionibus externis bonis, quae cōcomitanter requiruntur ad interius meritum, quales sunt ieiunia, recitationes precum, &c.

De Sacram. Cap. XIII. 245

&c. Explicatur, inquam, optime hoc, nam circumcisio, secundum se accepta, semper fuit inutilis; vt verò obie ctum fidei interioris meritoria, euaserat inutilis tempore Apostoli. Nec enim poterat amplius esse figura Christi passuri, & baptismi ab eo instituendi, cū vtrumque iam aduenisset, ac proinde Circumcisio tunc ad id significandū adhibita, iam non fuisset signum fidei, sed infidelitatis, sicut vniuersa lex ceremonialis antiqua.

158 Porrò D. Thomas aperte est pro hac sentētia Nā in 2. scripto super 4. sēt. dist. p. q. 2. ar. p. ad primū ait, in lege nature fidē informē parentū satis fuisse ad iustificationem puerorū, quia etiam si esset mortua quoad

L 3 me-

*meritum de condigno, non tamen de congruo, vel quamuis sit mortua quoad subiectum proprium, non tamen quoad obiectum. Requirit ergò in eo Sacramento (de quo philosophatur perinde ac de circumcissione) fidem supernaturalem quippe meritoriam gratiæ de congruo; sed quoniam poterant dari alia merita de congruo maiora, quæ tamen hanc gratiam non obtinebant, ait, eam fidem non fuisse mortuam quoad obiectum; vivebat enim iam tum ibi Christus quamdam vitam obiectiuam, & intentionalem, ratione cuius habebat efficaciam iustificandi, vt explicat 3. p. quæst. 62. laudato articulo 6. Et porro 3. parte tum quæst. 61. art. 3. ad secundum*

De Sacram. Cap. XIII. 247  
dū tum *quest. 60. art. 5. ad ter-  
tium* docet, Sacramenta in na-  
tura lapsa semper fuisse neces-  
saria, sed in lege nature, & an-  
te Abraham nō fuisse cōstitu-  
ta à Deo in certis actionibus,  
sicut postea. Ait tamen *quest.  
70. art. 4. & clariùs in 2. scripto  
super 4. sentent. distin. 1. quest.  
2. art. 2. in ordine ad illos, sicut  
etiam in ordine ad eos, si qui  
sunt, qui obierunt in deserto,  
fuisse sufficientem ad iustifi-  
candum talem fidem sine vlla  
protestatione exteriori. Rursus  
quest. 62. art. ultimo ad tertiū  
ait, Circumcisio sicut & alia  
Sacramenta veteris legis (vide,  
nullum discrimen inter ea,  
S. Doctorem posuisse) erat so-  
lūm signum fidei iustificantis;  
vnde Apostolus dicit ad Roma-*

nos 4. quod Abraham accepit signum circumcisionis, signaculum iustitiae fidei; & idò in circumcissione conferebatur gratia, in quantum erat signum passionis Christi, ut infra patebit. Denique quaest. 70. praesertim ar. 4. in corpore sic habet. Ab omnibus communiter proponitur quod in circumcissione peccatum originale remittebatur, & postea reiectis varijs dicendi modis, ait. In circumcissione conferebatur gratia quantum ad omnes effectus, aliter tamen quam in baptismo. Nam in Baptismo confertur gratia ex virtute ipsius Baptismi quam habet in quantum est instrumentum passionis Christi iam perfectae: In circumcissione autem conferebatur gratia non ex virtute circumcissionis, sed

ex

De Sacramen. Cap. XIII. 249  
ex virtute fidei Passionis Chri-  
sti, cuius signum erat circumci-  
sio. Ita scilicet quod homo, qui  
accipiebat circumcisionem, pro-  
fitebatur se suscipere talem fidē,  
vel aditus per se, vel alius pro  
paruulis. Vnde & Apostolus di-  
cit ad Romanos 4. quod Abrahā  
accepit signum Circumcisionis  
signaculum iustitiæ fidei: quia  
scilicet iustitia erat ex fide si-  
gnificata non ex circumcissione  
significante.

159 Ex quibus omnibus  
patet, Sanctum Doctorem  
tribuisse iustificationem soli fi-  
dei tanquam merito de con-  
gruo, in lege quidem naturæ,  
fidei applicatæ etiam per so-  
lum actum internum, in lege  
verò scripta, & quoad mascu-  
los, illi fidei quæ exercebatur.

L § &

& significabatur in actu circumcissionis. Quæ est ipsissima nostra sententia.

160      Obijciunt aliqui testimonium August. *lib. p. contra Crasconium cap. 31.* ubi probat, Baptismum collatum inter hereticos iterandum non esse post conuersionem ad fidem, eo quod non iteraretur Circumcisio facta inter Samaritanos, qui erant heretici Iudeorum, cum quis eorum transibat ad Iudeos. Ex quo testimonio inferunt, ad circumcissionem collatiuam gratiæ non fuisse necessariam veram fidem, alioquin predicta circumcisio fuisset iteranda tamquam inutiliter collata. Sed respondetur primo, argumentum nimis probare. Nam certè si circumcissus

De Sacramen. Cap. XIII. 25 r  
cisus fuerat adultus in heresi  
Samaritanorū permanēs, quis  
dicat eum fuisse iustifica, tū? &  
tamen ex doctrina Aug. non  
erat iterum circumcidendus.

161 Id ergò quod August.  
ibi intendit probare, est, sicut  
non erat iterabile illud si-  
gnum fidei, & illa vmbra no-  
stri Baptismi (sic enim loqui-  
tur) quod signum confereba-  
tur in circumcissione quamuis  
collatum esset sine vera fide,  
ita neq. nostrum Baptismum  
ex hoc capite iterandum. Cē-  
terùm hoc ipso quod *vmbra*  
vocauit, agnouit proprium  
discrimen, inter ipsam & rem  
solidam, quod scilicet altera  
tantùm representat, id quod  
altera verè facit.

162 Baptismus ergo no-  
L 6 ster



ster & gratiam causat nisi obicem inueniat & si eum inueuerit, causat illam, ubi obex remoueatur: quorum neutrum efficiebat circumcisio. Et ideo status Christianorum est melior, quam fuerat status Hebræorum, quippe qui habet efficaciora remedia peccati tum originalis, tum personalis. Quamuis uterque status conueniat in hoc, quod habuerit remedia peccati originalis, per se quidem omnibus pueris sufficientia, per accidens vero defectibilia, ut eueniebat in illis pueris Hebræorum qui vel moriebantur in ventre matris, vel circumcidebantur sine fide requisita ministri, qui que postea non iustificabuntur per sacramen-

tum

tū legis nature (quo modo iustificatos fuisse in deserto & ante octauū diē periclitates, docet S. Th. in. 4. dist. 2. q. 2. *questiuncula* 1. da 3. & 4.) & vt contingit in illis pueris Christianorum, qui moriuntur in ventre matris, aut sine copia aquæ, vel Baptizantis. Nam in ordi ad pēnam damni, quippe priuantem non bonis naturalibus, sed tantum gratuitis, non est a Deo constitutum vt quilibet possit eam vitare, sicut in ordine ad pēnam sensus.

163 Quod autem Aug. non existimauerit, ritum Circumcisionis iustificare, aperte constat ex Epist. ipsius Aug. ad Hiero. 97. inter Epist. Hiero. Si ergo inquit illud quod lex ait: Nō concupisces: si humana  
*infra*

infirmitas gratia Dei adiuta non fuerit, sub se reum tenet, & præuicatorum potiùs damnat, quàm liberat peccatorem: quãto magis illa quæ significationis causa præcepta sunt, circumcisio, & cætera quæ reuelatione gratiæ latiùs innotescente necesse fuerãt aboleri, iustificare neminem poterant?

164 Neque ex hac doctrina colligitur, potioris conditionis fuisse cæteras gentes iustificabiles per fidem sine circumcisione, quàm Iudæos nõ iustificabiles extrã casum necessitatis nisi per eã fidẽ quæ exercebatur in actu circumcisio- nis. Id enim soluitur per ea quæ habet Apostolus ad Romanos 4. *Quid igitur ampliùs Iudæo est, aut quæ utilitas circumcisio- nis? multum per omnem*

mo-

modum; primùm quidem quia  
credita sunt illis eloquia Dei.  
Hoc ergo erat per quod Iu-  
dæi poterant gloriari; Non se-  
cit taliter omni Nationi; quia  
scilicet Deus credidit eis sua  
eloquia signata tum litteris in  
Scriptura, tum mysterijs, &  
ceremonijs in Sacramentis.  
Cum igitur ad iustificatio-  
nem paruulorum esset neces-  
saria fides explicita venturi  
Redemptoris; hæc utique lon-  
gè facilius habebatur inter Iu-  
dæos, ubi hæc fides in ipso usu  
circumcisionis vigeat, quàm  
inter alios populos, ad quos  
tenuis notitia huius reuelatio-  
nis manauerat. De reliquo,  
certum est, in aliqua parte  
fuisse grauiorem conditionem  
Iudæorum, ut potè qui multis,  
&

&

& arduis præceptis tenebantur, à quibus aliæ gentes erant solutæ; & sanè ipsa circumcisio erat Iudæis necessaria in omnium sententia saltem necessitate præcepti; quod non imponebatur alijs gentibus.

165- In tribus quidem Paulus æquiparat Gentiles Iudæis, dum subdit. *Quid ergò præcedimus eos? nequaquam, causati enim sumus, Iudeos, & Græcos omnes sub peccato esse &c.* Primum est, quod tam illi post lumen rationis, quàm hi post notitiam legis scriptæ, nō intelligebantur adhuc iusti, nec per eiusmodi meram cognitionem potentes ad eas leges seruandas; adeòque manebant sub peccato. Alterum est, quod sicut Gentiles per opera naturalia

*De Sacramen. Cap. XIII. 257*  
ralia non liberabantur à peccato, ità neque Iudæi per mera opera legis scriptæ: quia inquit, *ex operibus non iustificabitur omnis caro coram illo.* Tertium est, quod utrique poterant iustificari per Fidem Christi. *Iustitia enim Dei, inquit, per fidem Christi in omnes qui credunt in eum: nõ enim est distinctio.* Et postea. *Quoniam quidem vnus est Deus qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.*

166 Notandum est etiam, differentiam legis factorum, & legis fidei, vel gratiæ, item veteris, & noui testamenti, non fieri ab Apostolo secundum tempora; Nam etiam ante aduentum Christi erat lex fidei, & gratiæ in illis hominibus qui iustificabantur; & ipsi  
perti-

pertinebant ad nouum testamentum, in quo scilicet factæ sūt promissiones filiales, cōueniētes filijs liberæ, & nō tātūm seruiles, conuenientes filijs ancillæ: hoc est promissiones de fruitione æterna illius boni quo fruitur ipse increatus Pater; & nō de fruitione tēporali rerum inferiorū, quæ nihil augent fælicitatem ipsius Patris, atque adeò quæ non sunt veræ diuitiæ, & vera bona ipsius.

167 Vocatur ergo *lex scripta* ea quæ literis exarata erat in paginis, *lex*, autem, *gratia* quæ per diuinas inspirationes signata erat in cordibus; *Vetus testamentum*, id quod promittebatur obseruantibus illas ceremonias legales secundūm corticem verborum; *nouum*

te-

*De Sacramen. Cap. XIII. 259.*  
*testamentum, promissiones fa-*  
*ctæ habētibus fidem, quæ an-*  
*te Christum explicabatur etiã*  
*per illas ceremonias quate-*  
*nus erant figura futuri Re-*  
*demptoris. Et in hoc sensu ve-*  
*rum est, id quod sæpè dicunt*  
*Patres, in lege scriptã, & in ve-*  
*teri testamento fuisse promissa*  
*tantùm bona temporalia, &*  
*non vitam æternam. Ita docet*  
*Augustinus 10. de Ciuit. cap. 15.*  
*vetus testamētũ fuisse sic no-*  
*minatum, quòd in figuris rerum*  
*spiritualium habere videretur*  
*promissa carnalia, quibus con-*  
*sonant ea, quæ habet libro 4.*  
*contra Faustum. Sed de hoc*  
*luculentissimè inter alios Leo*  
*magnus serm. 3. de natiuitate*  
*vbi post multa concludit. Hoc*  
*magnum pietatis Sacramentum*  
*quo*

quo



quo totus iam mundus impletus est, tam potens etiam in suis significationibus fuit, ut non minus adepti sint, qui in illud credere promissum, quàm qui susceperere donatum.

### C A P V T XIII.

*Ad decernendum super efficacia Sacramentorū nouæ legis præmittitur doctrina de potentia obediēti in causis creatis.*

168 **Q**uoties dubitatur, an aliquod prædicatum conueniat vel Deo, vel creaturis, & cessant omnes experientia à posteriori tum immediata, tum mediata, debemus illud venari, si licet, ex ratione Boni. Cum enim Deus sit id quo nihil melius

EXCO-